

4. Kobyzhcha N. & Prokopenko L. (2025). Biblioteki zakladiv vyshchoi osvity u zabezpechenni vidkrytoho dostupu: vid kontseptsii do vprovadzhennia vlasnykh praktyk vidkrytoi nauky. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, 15, pp. 82—99. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335079>.
5. Lobuzina K. V. (2021). Repozytarii naukovykh tekstiv NAN Ukrainy v Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy im. V. I. Vernadskoho: stan i perspektyvy rozvytku (za materialamy dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 29 veresnia 2021 roku). *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, 11, pp. 16—23. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2021.11.016>.
6. *Pro zatverdzhennia natsionalnogo planu shchodo vidkrytoi nauky* : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8.10.2022 № 892-r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80> [Accessed 22.11.2025].
7. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vidkrytu nauku v Natsionalnii akademii nauk Ukrainy* : Rozporiadzhennia Prezydii NAN Ukrainy vid 12.06.2024 № 350. Available at: <https://openscience.nas.gov.ua/storage/editor/files/240612-350.pdf> [Accessed 22.11.2025].
8. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zhurnal vidkrytoho dostupu Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy* : Postanova Prezydii NAN Ukrainy vid 20.03.2024 № 127. Available at: <https://openscience.nas.gov.ua/storage/editor/files/20032024-pro-zatverdzhennia-olozennia-pro-zurnal-vd-nan-ukrayini-2.pdf> [Accessed 22.11.2025].
9. *Pro proiekt Kontseptsii realizatsii yevropeiskykh pryntsypiv vidkrytoi nauky v NAN Ukrainy na 2024—2030 roky* : Postanova Prezydii NAN Ukrainy vid 29.11.2023 № 400. Available at: <https://openscience.nas.gov.ua/storage/editor/files/koncepciya-realizatsii-jevropeiskix-principiv-vidkrytoi-nauki-v-nan-ukrayini-na-2024-2030-roki.pdf> [Accessed 22.11.2025].
10. Chakravorty N. et al. (2022). Open Science: Challenges, Possible Solutions and the Way Forward. *Proc. Indian Natl. Sci. Acad.*, 88, pp. 456—471. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43538-022-00104-2>.
11. Kaarsted T. et al. (2023). How European Research Libraries Can Support Citizen-Enhanced Open Science. *Open Information Science*, 7 (1), pp. 20220146. DOI: <https://doi.org/10.1515/opis-2022-0146>.
12. Pike C. & Barrantes B. S. L. (2025). Libraries as research enablers: A content analysis of research excellence framework environment statements. *The Journal of Academic Librarianship*, 51 (3), pp. 103039. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103039>.
13. Mussarat S. & Muhammad R. (2021). Open access information resources and university libraries: Analysis of perceived awareness, challenges, and opportunities. *The Journal of Academic Librarianship*, 47 (4), pp. 102367. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2021.102367>.
14. Vicente-Saez R. & Martinez-Fuentes C. (2018). Open Science now: A systematic literature review for an integrated definition. *Journal of Business Research*, 88, pp. 428—436. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.043>.
15. Yuan Y. et al. (2025). Trends and changes in academic libraries' data management functions: A topic modeling analysis of job advertisements. *The Journal of Academic Librarianship*, 51 (2), pp. 103017. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103017>.

Надійшла до редакції 24.11.2026

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2026.4\(357\).12-16](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2026.4(357).12-16)
УДК 378.091.313:[002:004](477)(045)

Ірина Денис,

кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри психології
та соціально-гуманітарних дисциплін НЛТУУ
idenys15@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9646-2100>

Оксана Гридзук,

докторка педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри психології
та соціально-гуманітарних дисциплін НЛТУУ
oxana.hrydzuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2199-1977>

Використання сучасних інтерактивних технологій під час викладання курсу "Електронний документообіг"

Метою дослідження є аналіз сучасних інтерактивних технологій, які використовують під час вивчення курсу "Електронний документообіг" студентами спеціальності В13 "Бібліотечна, інформаційна та архівна справа" Національного лісотехнічного університету України. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні різних підходів: аналітичного — для опрацювання літератури за темою статті, системного — для вивчення особливостей сучасного інтерактивного навчання у сфері документознавства й документообігу з використанням загальнонаукових методів, передусім систематизації й узагальнення, а також історично-порівняльного та дедуктивного. **Наукова новизна** дослідження полягає в аналізі найактуальніших інтерактивних методик, які допомагають ефективному опануванню навчального матеріалу з дисципліни "Електронний документообіг". **Висновки.** Інтерактивні технології навчання є невіддільним складником підготовки фахівців у галузі електронного документообігу. Використання зазначених технологій дає змогу не лише підвищити ефективність навчального процесу, а й адаптувати освітнє середовище до потреб сучасного цифрового ринку

праці. Упровадження інтерактивних методів у викладання дисципліни "Електронний документообіг" є актуальним і перспективним напрямом підвищення майстерності педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

Ключові слова: документ; документознавство; електронний документообіг; інтерактивні технології; лекція; кейсовий метод; рольові ігри; вебквести

Постановка проблеми. Розвиток сучасного соціуму характеризується зростанням інтенсивності трансформаційних процесів, зумовлених активним упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізацією більшості галузей людської діяльності й міжособистісної взаємодії, посиленням ролі інформації та її доступності. З огляду на ці чинники набуває актуальності завдання підвищення професійної майстерності педагогів, зокрема під час викладання навчального матеріалу курсу "Електронний документообіг".

Аналіз досліджень і публікацій. Питання застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі перебуває у фокусі уваги сучасних дослідників. Зокрема, О. Губарь, В. Спіцин та І. Котяш аналізують вплив інтерактивних технологій на якість навчання майбутніх педагогів у закладах вищої освіти [2]. Л. Ткаченко, О. Волик та О. Усата досліджують нові виклики й можливості застосування інтерактивних технологій у підготовці майбутніх науковців [8]. М. Волікова та О. Братанич порівнюють переваги й недоліки традиційного та інноваційного навчання у вишах України [1]. Я. Сікора, О. Яценко та М. Погребняк розглядають віртуальну реальність як інструмент адаптивного навчання в цифровому освітньому середовищі [5].

Однак попри значний науковий потенціал сучасних розвідок проблемним залишається питання впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес закладів вищої освіти з метою ефективної підготовки висококваліфікованих фахівців, зокрема у сфері документознавства й електронного документообігу.

Мета статті — проаналізувати сучасні інтерактивні технології, які використовують педагоги під час викладання курсу "Електронний документообіг" студентам спеціальності В13 "Бібліотечна, інформаційна та архівна справа" Національного лісотехнічного університету України (НЛТУУ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з основних завдань ефективного викладання навчальної дисципліни "Електронний документообіг" для студентів спеціальності В13 "Бібліотечна, інформаційна та архівна справа" НЛТУУ є організація креативного освітнього процесу, який характеризується ініціативністю, націленістю на оновлення особистісних якостей здобувачів вищої освіти, формування в них критичного мислення, високої соціальної активності та компетентності у здійсненні суспільної взаємодії.

Удосконаленню й модернізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які опановують курс документознавства, сприяє використання в освітньому процесі сучасних інтерактивних методів. Це одне з актуальних питань оновлення роботи вищої школи, яке передбачає докорінну зміну методичних стереотипів викладачів [3, с. 41].

Інтерактивне навчання — специфічна форма організації пізнавальної діяльності, що відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу й покликана створити комфортні умови, за яких кожен студент має якнайповніше розкрити інтелектуальний потенціал і професійну спроможність [3, с. 42]. Методична особливість інтерактивного навчання полягає в такому структуруванні змісту й форми, яке сприятиме підвищенню зацікавленості й залученості студентів, їх всебічному розвитку й фаховому становленню. Порівняно зі звичайним навчанням інтерактивне стимулює пізнавальну самостійність і творчу ініціативу здобувачів.

Упровадження інтерактивних методик під час викладання курсу "Електронний документообіг" дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Освітній процес відбувається за умов активної взаємодії студентів, які стають співавторами лекцій, семінарських занять і перебувають у центрі процесу навчання, що ґрунтується на повазі до особистої думки, стимулюванні активності й творчості.

Водночас слід зазначити, що лекція, попри полеміку щодо її ефективності та доцільності, залишається однією з основних форм викладу матеріалу студентам у сучасних ЗВО, зокрема в НЛТУУ. Помилково вважати, що лекція привчає саме до пасивного, неосмисленого сприйняття чужих думок, тому сьогодні педагоги дедалі частіше використовують інтерактивну форму викладу матеріалу як альтернативу традиційній.

Проаналізувавши наукову та методичну літературу, виокремимо такі види інтерактивних лекцій: *лекція із запланованими помилками, проблемна лекція, лекція удвох, лекція-візуалізація, лекція-пресконференція, лекція-діалог* [6; 7]. Варто зауважити, що поняття інтерактивної лекції є доволі умовним. Оскільки в межах цієї форми навчання (велика кількість студентів та значний обсяг матеріалу) важко дотримуватися основного принципу інтерактивності — постійної активної взаємодії всіх учасників процесу, тому під

інтерактивною розуміємо лекцію з елементами інтерактивних методів, технік, вправ.

Слушною вважаємо думку І. Мельничук, що найпопулярнішою є лекція з такими інтерактивними компонентами, як *бесіда* та *дискусія*. Такий формат зберігає монологічний стиль спілкування викладача з аудиторією, але містить й елементи діалогу: можна ставити запитання, висловлювати сумніви, дискутувати. Застосовується техніка прямого звернення викладача до аудиторії або до конкретного студента з проблемним питанням за змістом лекції. Водночас пізнавальну інформацію може викладати не лише педагог, а й студенти з відповідним рівнем підготовки [4, с. 224].

На заняттях із курсу "Електронний документообіг" також практикують такі види лекцій:

— *лекція з використанням техніки зворотного зв'язку* (з елементами програмованого навчання, що увиразнює інтегративний характер інтерактивних технологій);

— *лекція-консультація* (використовують під час вивчення теми практичного характеру або на підсумкових заняттях, коли викладач майже половину лекційного часу може присвятити відповідям на запитання студентів);

— *лекція із заздалегідь запланованими помилками* (передбачає зумисне використання викладачем кількох змістових чи методичних помилок);

— *лекція-візуалізація* (із використанням презентацій, що містять текстову, графічну та відеоінформацію, анімацію, звук, діаграми і графіки, табличні й інші матеріали).

Основною відмінністю презентації від решти способів подання інформації є насиченість змістом та інтерактивність, тобто здатність певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача. Презентація до заняття допомагає зробити матеріал наочнішим, доступнішим, спрощує розуміння і запам'ятовування інформації.

Під час викладання навчального матеріалу з курсу "Електронний документообіг" педагоги активно використовують мультимедійні презентації, які дають змогу:

— унаочнити матеріал;

— підвищити оперативність і об'єктивність оцінювання результатів наукового дослідження;

— підтримувати безперервний зв'язок "викладач — студент";

— розвивати творчий, продуктивний, операційний стиль мислення слухачів.

Опанування навчальної дисципліни "Електронний документообіг" передбачає використання як традиційної, так й інтерактивної форми семінару. На думку І. Мельничук, новітні методики допомагають зробити семінар цікавим, спону-

кають слухачів до пошуку нових знань, розвитку творчого мислення, сприяють закріпленню набутих знань, умінь і навичок тощо [4].

Інтерактивні методи застосовують під час організації таких видів навчальної діяльності: розроблення тематичних занять; створення тимчасових творчих груп у процесі роботи над навчальним проєктом (індивідуально-дослідним завданням); формування портфоліо студента; організація дискусій і обговорень суперечливих питань документознавства; створення освітніх ресурсів (курсів лекцій, тренінгових матеріалів, творчих робіт, дипломних робіт, аудіо- і відео-матеріалів тощо).

Для розв'язання освітніх завдань та з огляду на технологічну природу предмета курсу викладач використовує такі інтерактивні форми:

1) *кейс-технології* (студентам пропонують реальні ситуації, пов'язані з опрацюванням і передаванням електронних документів, а вони мають ухвалити рішення щодо маршруту документообігу, перевірки цифрового підпису тощо);

2) *відеоконференції*;

3) *круглий стіл* (обговорення кейсів упровадження електронного документообігу на підприємстві тощо);

4) *мозковий штурм*;

5) *дебати* (наприклад, на тему "Чи варто повністю відмовитися від паперового документообігу?");

6) *фокус-групи*;

7) *ділові й рольові ігри* (імітація діяльності працівників відділу діловодства: студенти виконують ролі адміністратора системи електронного документообігу (СЕД), архіваріуса, контролера тощо);

8) *групові дискусії*;

9) *тренінги case study* (аналіз конкретних практичних ситуацій, метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчанні через розв'язання завдань-ситуацій);

10) *робота на хмарних платформах* (застосування Google Workspace, Microsoft 365, Dropbox Paper для спільного редагування документів, Google Forms — для створення шаблонів електронних заяв або звітів);

11) *вебквести* (студенти отримують завдання знайти нормативну базу щодо електронного документообігу, перевірити чинність електронного підпису на документі або знайти відмінності між форматами XML, PDF та XAdES).

Отже, основними складниками інтерактивних занять є вправи й завдання, які виконують студенти. Важлива відмінність інтерактивних форм від традиційних полягає в тому, що здо-

бувачі насамперед фокусуються не на закріпленні раніше вивченого матеріалу, а на опануванні нового. З огляду на це, під час організації навчального процесу з використанням інтерактивних методів і цифрових технологій, слід враховувати залученість до освітньої діяльності всіх студентів групи.

Висновки. Для підготовки кваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців за спеціальністю В13 "Бібліотечна, інформаційна та архівна справа" слід модернізувати зміст і методики викладання навчальних дисциплін, зокрема курсу "Електронний документообіг". У закладах вищої освіти потрібно замість репродуктивної поступо-

во впроваджувати креативну систему навчання з використанням сучасних прогресивних освітніх технологій, здатних забезпечити самореалізацію здобувачів. Окрім того, використання інтерактивних методів також спонукає і викладачів до постійної творчості, самовдосконалення, професійного розвитку. Застосовуючи сучасні інтерактивні технології, педагог організовує навчально-пізнавальну, самостійну та креативну діяльність студентів, розвиває їхні комунікативні компетенції, удосконалює навчальний процес і підвищує його ефективність, що дає змогу адаптувати освітнє середовище до потреб сучасного цифрового ринку праці.

Список бібліографічних посилань

1. Волікова М., Братанич О. Традиційне та інноваційне навчання у вищих навчальних закладах України: переваги та недоліки. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 194. С. 78—84. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-78-84>.
2. Губарь О. Г., Спіцин В. В., Котяш І. С. Вплив використання інтерактивних технологій на якість навчання майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. № 26. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/830>.
3. Гула Л. В. Впровадження інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах. *ЛОГОС*. 2019. Т. 5. С. 41—45.
4. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопільський нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2011. 585 с.
5. Сікора Я. Б., Яценко О. І., Погребняк М. Г. Віртуальна реальність як інструмент адаптивного навчання в цифровому освітньому середовищі. *Академічні візії*. 2024. № 28. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10725643>.
6. Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Київ : Таксон, 2006. 88 с.
7. Стельмах С. Використання інтерактивних методів навчання в процесі проведення лекційних занять. URL: http://gkobernik.at.ua/load/vikoristannja_interaktivnikh_metodiv_navchannja_v_procesi_provedennja_lekcijnikh_zanjat.
8. Ткаченко Л. П., Волик О. О., Усата О. Ю. Інтерактивні технології в підготовці майбутніх науковців: нові виклики та можливості. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14923656>.

Iryna Denys,

*PhD of Historical Sciences, Associate Professor
at the Department of Psychology
and Humanities-and-Social Studies
Ukrainian National Forestry University*

Oksana Hrydzhuk,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Psychology
and Humanities-and-Social Studies
Ukrainian National Forestry University*

Using modern interactive technologies during teaching in the course "Electronic document management"

The purpose of this scientific research is to analyze modern interactive technologies used in the study of the course "Electronic Document Management" for students majoring in B13 "Library, Information and Archival Studies" at the Ukrainian National Forestry University. The research methodology involves the application of various approaches: analytical — for reviewing the literature on the topic of the article, systematic — for studying the features of modern interactive learning in the field of document science and document management using general scientific methods, primarily systematization and generalization, as well as historical-comparative and deductive methods. The scientific novelty lies in the fact that the work analyzes the most relevant modern interactive teaching methods that help to effectively master the educational material of the discipline "Electronic Document Management". Conclusions. Interactive teaching technologies are an integral part of training specialists in the field of electronic document management. Their use not only increases the effectiveness of the educational process, but also adapts the educational environment to the needs of the modern digital labor market. Thus, the introduction of interactive methods in teaching the discipline "Electronic Document Management" is a necessary, relevant, and promising direction for skilled pedagogical activity in higher education institutions.

Keywords: *document; document science; electronic document management; interactive technologies; lecture; case method; role-playing games; web quests*

References

1. Volikova M. & Bratanych O. (2021). Tradytiine ta innovatsiine navchannia u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: perevahy ta nedoliky. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky*, 194, pp. 78—84. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-78-84>.
2. Hubar O. H., Spitsyn V. V. & Kotiash I. S. (2023). Vplyv vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii na yakist navchannia maibutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoi osvity. *Akademichni vizii*, 26. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/830>.
3. Hula L. V. (2019). Vprovadzhennia interaktyvnykh tekhnolohii u vyshchykh navchalnykh zakladakh. *LOHOS*, 5, pp. 41—45.
4. Melnychuk I. M. (2011). *Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii u vyshchykh navchalnykh zakladakh*. PhD. Ternopil'skyi nats. ekon. un-t. Ternopil.
5. Sikora Ya. B., Yatsenko O. I. & Pohrebniak M. H. (2024). Virtualna realnist yak instrument adaptivnoho navchannia v tsyfrovomu osvitnomu seredovyshchi. *Akademichni vizii*, 28. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10725643>.
6. Sichkaruk O. I. (2006). *Interaktyvni metody navchannia u vyshchii shkoli : navchalno-metodychnyi posibnyk*. Kyiv: Takson.
7. Stelmakh S. (n. d.). *Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia v protsesi provedennia leksiinykh zaniat*. Available at: http://gkobernik.at.ua/load/vikorystannia_interaktivnykh_metodiv_navchannia_v_procesi_provedennia_lekciinykh_zanjat.
8. Tkachenko L. P., Volyk O. O. & Usata O. Yu. (2025). Interaktyvni tekhnolohii v pidhotovtsi maibutnikh naukovtsiv: novi vyklyky ta mozhlyvosti. *Pedagogichna akademiia: naukovi zapysky*, 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14923656>.

Надійшла до редакції 1.10.2025

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2026.4\(357\).16-21](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2026.4(357).16-21)

УДК 316.77:07]:303.442.4](477)(045)

Оксана Назаренко,
кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри прикладної лінгвістики
та літературознавства НУ "Одеська юридична академія"
nazoks13@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4697-6100>
Scopus Author ID 59228733900

Вербальні та символічні засоби реалізації смислів у сучасній медіакомунікації

У статті досліджено сутність смислотворення в медіа та його вплив на формування суспільних уявлень. Медіадискурс проаналізовано як простір конструювання смислотворення. Визначено особливості взаємодії вербальних і символічних засобів та їх вплив на інтерпретацію інформації різними групами користувачів. З'ясовано, що смислотворення в публічній комунікації є складним багаторівневим процесом, який відбувається в межах медіадискурсу та передбачає активну взаємодію між комунікатором, медіа й аудиторією. Доведено, що смисл формується у процесі дискурсивної взаємодії медіа й реципієнта. Констатовано, що медіа виконують не лише трансляційну, а й конструктивну функцію, оскільки здійснюють відбір, структурування й інтерпретацію інформації, формуючи певні моделі реальності. Підсумовано, що смислотворення в медіакомунікації слід розглядати як динамічний процес конструювання значень, що відбувається на перетині дискурсивних практик, знакових систем і когнітивної діяльності аудиторії.

Ключові слова: смислотворення; медіадискурс; вербальні засоби; символічні засоби; інтерпретація

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві публічна комунікація трансформується під впливом процесів цифровізації й глобалізації, зростання ролі масмедіа як важливого засобу соціального впливу та стає головним середовищем формування й трансляції соціальних смислів. Сучасні медіа значно розширюють

функціональне навантаження та не лише передають інформацію, а й стають активним простором виробництва та інтеграції смислів, у межах якого формуються інтерпретації щоденних подій, соціальні уявлення й колективні нарративи. Як слушно зазначає В. Різун, масова комунікація є складною системою взаємодії, що визначає